

Toegang tot rechtsmiddelen op het gebied van gegevensbescherming in de EU-lidstaten

Samenvatting

Artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie garandeert iedereen in de Europese Unie (EU) het recht op bescherming van zijn of haar persoonsgegevens. Die gegevens moeten eerlijk en voor bepaalde doeleinden worden verwerkt. Eenieder heeft het recht van inzage in de over hem of haar verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan. Een onafhankelijke autoriteit moet erop toezien dat die regels worden nageleefd. Artikel 47 waarborgt het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, en van een eerlijke en openbare behandeling van zijn of haar zaak binnen een redelijke termijn.

Inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving kunnen vrijwel overal plaatsvinden en doen dat ook: op het werk, in de supermarkt of tijdens het surfen op het internet. Ze kunnen emotioneel leed en schade aan iemands reputatie of relaties veroorzaken.

„De gevolgen [van de inbreuk op het medisch geheim] waren vreselijk. Iedereen die ik vertrouwde, nam afstand van me – mijn ouders, de zorgverlener, de arts. Mijn zelfbeschikking stond op het spel. [...] Mijn hele wereld stortte in en ik bleef alleen achter zonder geld en zonder steun.” (Slachtoffer van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving die daartegen geen rechtsmiddel heeft ingezet, Duitsland)

Iedereen met een dergelijke ervaring heeft het recht om verhaal te halen. Bij de nationale gegevensbeschermingsautoriteit of andere instanties kan een klacht worden ingediend of om genoegdoening worden gevraagd. Velen maken gebruik van dat recht om te voorkomen dat anderen hetzelfde overkomt of om erkenning te krijgen voor het feit dat hun rechten geschonden zijn. Maar mensen kunnen ook terugschrikken voor het indienen van een klacht omdat ze vrezen dat de procedure te lang zal gaan duren of te ingewikkeld of te duur zal zijn, in het bijzonder als ze daarbij juridische vertegenwoordiging nodig hebben. Ook kan het zijn dat ze

de juiste deskundigheid of het benodigde advies niet kunnen vinden.

Het project van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) omvat een EU-brede vergelijkende analyse van de beschikbare rechtsmiddelen om de rechten van natuurlijke personen op het gebied van gegevensbescherming af te dwingen. Daarbij ligt de focus op het raakvlak tussen twee grondrechten die door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie worden gewaarborgd: het recht op bescherming van persoonsgegevens (artikel 8) en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte (artikel 47). Het recht op een doeltreffende voorziening in rechte is een eerste vereiste voor de effectieve handhaving en tenuitvoerlegging van alle andere grondrechten, waaronder gegevensbescherming. Daarom is het belangrijk om beide grondrechten in samenhang te bekijken.

„Ik denk dat de enige genoegdoening die echt bemoedigend is, is dat iemand de erkenning krijgt dat hem of haar onrecht is aangedaan, of dat hij of zij een uitspraak verkrijgt in de zin van: „Wat jou is overkomen is niet goed, je rechten zijn geschonden.”” (Vertegenwoordigster van een organisatie voor slachtofferhulp, Roemenië)

In het juridisch en sociaal onderzoek van het FRA worden het gebruik en de toepassing van rechtsmiddelen om gegevensbescherming af te dwingen, alsook de belemmeringen voor het verkrijgen van een doeltreffende voorziening in rechte tegen het licht gehouden. Op basis van zijn onderzoeksbevindingen stelt het FRA vast welke struikelblokken er bestaan en doet het voorstellen om die uit de weg te ruimen. Daarmee wil het FRA een bijdrage leveren aan de lopende hervorming van de gegevensbeschermingswetgeving in de EU.

In deze samenvatting worden de belangrijkste onderzoeksconclusies van het FRA gepresenteerd, waarvan de volledige publicatie zal plaatsvinden in het verslag *Access to data protection remedies in EU Member States*.

Wettelijk kader

De Europese gegevensbeschermingsrichtlijn, Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, waarborgt de beschikbaarheid van rechtsmiddelen in de EU-lidstaten door elke lidstaat te verplichten een onafhankelijke gegevensbeschermingsautoriteit op te richten.

In 2012 heeft de Europese Commissie, invulling gevend aan haar wens om het grondrecht van personen op bescherming van hun persoonsgegevens doeltreffender te maken, een grondige

hervorming van de EU-gegevensbeschermingsregels voorgesteld. Het hervormingspakket bestaat uit een voorstel voor een algemene verordening gegevensbescherming ter vervanging van de gegevensbeschermingsrichtlijn uit 1995 en een voorstel voor een algemene gegevensbeschermingsrichtlijn ter vervanging van het kaderbesluit gegevensbescherming uit 2008.

Het voorgestelde hervormingspakket is gericht op grotere onafhankelijkheid van de nationale gegevensbeschermingsautoriteiten en meer bevoegdheden van deze autoriteiten om op te treden tegen inbreuken.

Beschrijving en categorieën van geïnterviewden

Alle citaten in de samenvatting zijn afkomstig uit het volledige verslag over de toegang tot rechtsmiddelen op het gebied van gegevensbescherming in de EU-lidstaten (*Access to data protection remedies in EU Member States*). Om de leesbaarheid van de samenvatting te verbeteren, heeft het FRA de categorieën van personen waarvan een citaat is opgenomen, gewijzigd. In deze samenvatting wordt de bron van een citaat aangeduid als „slachtoffer van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving die

daartegen geen rechtsmiddel heeft ingezet”, terwijl in het volledige verslag de omschrijving „niet-klager” wordt gebruikt. Slachtoffers die wel een rechtsmiddel hebben ingezet, worden in het volledige verslag aangeduid als „klagers”. Ook heeft het FRA interviews afgenomen van personen die werken voor organisaties die steun verlenen aan slachtoffers van inbreuken op de gegevensbeschermingswetgeving, zoals werknemersorganisaties, vakbonden of klachtenorganisaties. In de samenvatting wordt hun rol gespecificeerd; in het volledige verslag worden ze aangeduid als tussenpersonen. De termen „advocaten” en „rechters” worden zowel in de samenvatting als in het volledige verslag gebruikt.

Tabel: Aantal geïnterviewden en deelnemers aan de discussies in de focusgroepen

	Aantal geïnterviewden			Aantal deelnemers aan de focusgroepen of interviews		
	Klagers	Niet-klagers	Rechters/aanklagers	Medewerkers gegevensbeschermingsautoriteiten	Tussenpersonen	Advocaten
<i>Gepland minimum</i>	30-40			6	6	6
Bulgarije	16	14	8	6	2	3
Duitsland	20	6	5	6	5	4
Finland	24	6	6	8	6	6
Frankrijk	25	9	5	6	7	8
Griekenland	16	15	4	7	7	5
Hongarije	13	19	6	9	6	5
Italië	2	9	6	7	7	7
Letland	5	2	2	5	5	4
Nederland	24	9	7	6	6	5
Oostenrijk	7	6	5	2	7	8
Polen	15	15	6	8	8	6
Portugal	7	7	6	2	3	4
Roemenië	4	2	3	0	6	3
Spanje	11	3	4	5	6	6
Tsjechië	4	6	5	10	6	6
Verenigd Koninkrijk	28	2	6	10	9	4
Totaal	351		84	97	96	84

Gegevensverzameling en dekking

Voor dit onderzoek heeft het FRA het wettelijke kader voor gegevensbescherming in de 28 EU-lidstaten onderzocht door wetgeving en procedurele regels te analyseren, teneinde een vergelijkende analyse van de wettelijke situatie met betrekking tot gegevensbescherming in de EU te kunnen presenteren.

Tussen april en september 2012 heeft Franet, het multidisciplinair onderzoeksnetwerk van het FRA, kwalitatief veldwerk verricht in 16 EU-lidstaten: Bulgarije, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Letland, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Spanje, Tsjechië en het Verenigd Koninkrijk. Meer dan zevenhonderd

personen uit zes doelgroepen werden in deze periode ondervraagd of namen deel aan focusgroepen. Deze zes doelgroepen waren de volgende: personen die een klacht hadden ingediend of slachtoffers van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving die juridische stappen hadden ondernomen; personen die geen klacht hadden ingediend, zoals vermeende slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving die besloten hadden om geen juridische stappen te ondernemen; rechters; personeel van gegevensbeschermingsautoriteiten; tussenpersonen, zoals medewerkers van maatschappelijke organisaties die steun verlenen aan slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving, en advocaten.

Belangrijkste bevindingen en wetenschappelijk onderbouwd advies

Op basis van zijn bevindingen ziet het FRA concrete mogelijkheden voor de betrokken EU-instellingen, -lidstaten en -mechanismen om rechtsmiddelen op het gebied van gegevensbescherming ten uitvoer te leggen, teneinde de beschikbaarheid en de kwaliteit van de rechtsmiddelen voor slachtoffers van inbreuken op de gegevensbeschermingswetgeving in de EU te verbeteren. In het licht daarvan stelt het FRA verscheidene stappen voor om EU-instellingen en nationale beleidsbepalers te ondersteunen bij de ontwikkeling en toepassing van maatregelen om de bescherming van persoonsgegevens te waarborgen en verhaal te kunnen halen in geval van een inbreuk.

Ken je rechten: bewustmaking

Een groter bewustzijn bij het publiek van het recht op gegevensbescherming, de aard van mogelijke inbreuken op dit recht, mechanismen om verhaal te halen en de wijze waarop die kunnen worden benut, dragen ook bij tot een grotere effectiviteit van de beschikbare rechtsmiddelen. Het publiek moet een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving eerst herkennen om een rechtsmiddel te kunnen inzetten.

In dit FRA-onderzoek is gekeken naar de verschillende typen inbreuken, de plegers van de inbreuken en de gevolgen van de inbreuken voor de slachtoffers. Daarnaast is onderzocht wat de slachtoffers ertoe heeft gebracht om een rechtsmiddel in te zetten.

Soorten inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving

Activiteiten op internet, direct marketing en videobewaking door het heimelijke gebruik van bewakingscamera's komen in het veldwerk naar voren als de meest voorkomende bronnen van inbreuken. Overheidsorganen, rechtshandavingsinstanties en financiële en gezondheidszorginstellingen zijn het vaakst verantwoordelijk voor deze inbreuken.

De inbreuken die tijdens het veldwerk het meest werden genoemd, hebben betrekking op activiteiten op internet. Daaronder vallen sociale media, onlinewinkels, het lekken van persoonsgegevens uit e-winkels, het hacken van e-mailaccounts en databanken, identiteitsdiefstal, inbreuken op informatiebeveiliging en misbruik van persoonsgegevens door mondiaal opererende internetondernemingen. Activiteiten op internet vormen vanuit het oogpunt van gegevensbescherming duidelijk een terrein waaraan hoge risico's zijn verbonden.

Een andere wijdverspreide inbreuk wordt gevormd door direct marketing en het toezenden van commerciële reclame zonder toestemming van de ontvanger, waarbij misbruik van persoonsgegevens wordt gemaakt op mobiele telefoons, via e-mail of per post. Vaak zijn aanbieders van mobiele telefonie en incasobureaus verantwoordelijk voor dit type inbreuken, zo blijkt uit het veldwerk. Ook noemen respondenten

onregelmatige praktijken als de verkoop van persoonsgegevens aan derden.

De geïnterviewden noemden in veel gevallen heimelijke videobewaking op het werk, in de openbare ruimte of in supermarkten. Diverse respondenten uit verschillende landen verklaarden te zijn geconfronteerd met heimelijke surveillance door overheidsautoriteiten met behulp van speciale technologie of via een in het geheim geïnstalleerd gesloten televisiecircuit. Meerdere gegevensbeschermingsautoriteiten, bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk, hebben richtsnoeren ontwikkeld voor het gebruik van gesloten televisiecircuits.

Specifiek in verband met werkgever-werknemerrelaties noemden de respondenten ook andere vermeende inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving. Voorbeelden hiervan zijn het verzamelen van persoonsgegevens, toegang tot op computers van werkgevers opgeslagen persoonsgegevens, het gebruik van elektronische badges en gps, discriminerend gebruik van tijdens enquêtes of audits verzamelde gevoelige persoonsgegevens, en de openbaarmaking van persoonsgegevens van werknemers door werkgevers.

Een andere bevinding van het veldwerk is dat financiële inbreuken vrij gebruikelijk zijn, waaronder het inbreken in bankrekeningen of het hacken van creditcards. Desondanks waren er niet veel klagers die tijdens het onderzoek verklaarden financiële schade als gevolg van een inbreuk te hebben geleden. In veel van die gevallen beschreven de respondenten de betrokken bedragen, die verband hielden met het plegen van telefoontjes, het versturen van post en het verkrijgen van inzage in bestanden, als gering.

Effect op slachtoffers

De respondenten beschrijven de schade als gevolg van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving als psychologisch en sociaal van aard, zoals emotioneel leed of reputatieschade. Ook maken deelnemers melding, zij het minder vaak, van financiële schade.

Mensen die het slachtoffer van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving zijn geworden, willen om diverse redenen verhaal halen, bijvoorbeeld door rectificatie of wissen van persoonsgegevens of het opleggen van een sanctie aan de pleger. De respondenten zeggen dat ze anderen willen beschermen door toekomstige inbreuken te voorkomen en dat ze erkenning willen voor het feit dat er een inbreuk heeft plaatsgevonden.

Gevraagd naar de schade die de inbreuk voor hen heeft veroorzaakt, beschrijven zowel de klagers als

de niet-klagers die het vaakst in psychologische of sociale termen. Daarbij focussen ze zich ofwel op hun emoties, ofwel op de schade die de inbreuk heeft veroorzaakt in relaties of aan hun reputatie. In dat kader noemen zij verschillende gradaties van emotioneel leed, geraaktheid en onzekerheid, zoals het gevoel achtervolgd of bespied te worden of zelfs hulpeloosheid. Ook worden schade aan hun beroeps- of persoonlijke reputatie, verlies van vertrouwen en andere vormen van morele schade genoemd, zoals uit het veldonderzoek van het FRA naar voren komt in bijvoorbeeld Bulgarije, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Italië, Letland, Nederland, Oostenrijk, Polen en Spanje. Een Spaanse klager beschrijft een aspect van dit gevoel als „onmacht tegenover machtsmisbruik“.

„Het verlies van mijn baan was zeer pijnlijk. [...] Ik was zwaar aangeslagen [...] en ik kon mezelf niet verdedigen omdat ik niet wist of deze beschuldigingen echt bestonden.” (Slachtoffer van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving die daartegen een rechtsmiddel heeft ingezet, Griekenland)

Geïnterviewden in Italië, Nederland, Portugal, Roemenië en Tsjechië wijzen op schade door inbreuken op het gebied van arbeid, zoals disciplinaire procedures, schorsingen en/of beëindiging van het dienstverband of het risico op ontslag. In enkele van deze gevallen was de schade van financiële aard, zoals het missen van carrièrekansen, het niet kunnen krijgen van een lening, geen recht hebben op gezondheidszorg of uitkeringen, hoge kosten van rechtsbijstand of rechtstreekse financiële schade, of het vooruitzicht van financiële schade als gevolg van de onrechtmatige uitoefening van verantwoordelijkheden.

Enkele respondenten hadden vooral een rechtsmiddel ingezet om een oplossing te vinden voor hun persoonlijke situatie. Een veel groter deel van de respondenten had echter als doel om toekomstige inbreuken tegen anderen te voorkomen, erkenning te krijgen voor het feit dat er een inbreuk had plaatsgevonden, de inbreuken te stoppen of ervoor te zorgen dat de pleger werd gestraft. Financiële compensatie wordt niet vaak genoemd als reden om een rechtsmiddel in te zetten. De redenen die respondenten het meest noemen, zijn „toekomstige inbreuken op rechten voorkomen“, „bewustmaking“, „een eind maken aan de verkeerde praktijk“, „het opnemen voor de grondrechten“, „[de betrokken autoriteiten] een lesje leren“, „erkenning van een bevoegde autoriteit krijgen dat er een inbreuk is gepleegd“ en „bestrafing van de dader“.

De respondenten wijzen op een gebrek aan bewustzijn van het probleem bij zowel professionals als slachtoffers, ook al hebben verscheidene EU-lidstaten bewustmakingsprogramma's lopen.

FRA-advies

Slachtoffers zijn zich te weinig bewust van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving en van de beschikbare rechtsmiddelen om verhaal te halen. Die bevindingen van het door het FRA verrichte veldwerk bevestigen eerdere onderzoeksconclusies van het FRA.

Zoals in het FRA-verslag uit 2010 over gegevensbescherming in de Europese Unie (Data protection in the European Union) wordt erkend, is bewustmaking van de gegevensbeschermingswetgeving een belangrijke taak van de betrokken instellingen, zoals nationale gegevensbeschermingsautoriteiten. Van eenzelfde gebrek aan bewustzijn werd al melding gemaakt in het FRA-verslag uit 2012 over toegang tot justitie in gevallen van discriminatie (Access to justice in cases of discrimination) en in het FRA-advies uit 2013 inzake de EU-gelijkheidsrichtlijnen in verband met de Europese non-discriminatiewetgeving van de EU. Bewustmakingsmaatregelen zijn nodig over de hele linie, van het algemene publiek tot de rechterlijke macht. De kennis over organisaties waartoe klagers zich kunnen wenden om klachten over inbreuken in te dienen, moet in de hele EU aanzienlijk worden vergroot.

De EU zou bewustmakingscampagnes in de lidstaten kunnen bevorderen en mogelijk financieel kunnen ondersteunen. Om het bewustzijn van de gegevensbeschermingsregels op nationaal niveau te vergroten, heeft het FRA, samen met de Raad van Europa en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, een handboek over de Europese gegevensbeschermingswetgeving opgesteld.

De EU-lidstaten zouden kunnen overwegen de nodige stappen te ondernemen om het bewustzijn bij het publiek van het bestaan en de werking van beschikbare klachtmechanismen te vergroten, vooral die van de nationale gegevensbeschermingsautoriteiten. Daarnaast zouden gegevensbeschermingsautoriteiten speciale aandacht moeten besteden aan het cultiveren van hun publieke profiel als onafhankelijke hoeders van het grondrecht van gegevensbescherming en zouden ze hun bewustmakingsactiviteiten met betrekking tot gegevensbescherming moeten intensiveren.

Verhaal halen: versterken van gegevensbeschermingsautoriteiten

Voor personen die genoegdoening willen voor een inbreuk op de bescherming van hun persoonsgegevens, blijken de gegevensbeschermingsautoriteiten het populairste, en in veel gevallen het enige, relevante kanaal om verhaal te halen. Om aan deze vraag tegemoet te komen, moeten die autoriteiten in staat worden gesteld om een robuuste en alomvattende dienst aan te bieden.

In de gegevensbeschermingsrichtlijn van 1995 zijn de bevoegdheden van gegevensbeschermingsautoriteiten beschreven, zoals de bevoegdheid om inbreuken te onderzoeken en actie te ondernemen om inbreuken te voorkomen. Gegevensbeschermingsautoriteiten spelen een belangrijke rol bij het rechtzetten van inbreuken doordat ze vaak als eerste contactpunt optreden voor de slachtoffers. Deze rol wordt in veel gevallen erkend door nationale rechtbanken; zo zijn aanklagers en rechtbanken in Finland verplicht om de nationale gegevensbeschermingsautoriteit de mogelijkheid te bieden gehoord te worden in zaken die betrekking hebben op gedrag dat in strijd is met de Finse wet inzake persoonsgegevens.

Versterken van de rol van gegevensbeschermingsautoriteiten

De voornaamste kritiek van tussenpersonen op nationale gegevensbeschermingsautoriteiten heeft betrekking op slechte communicatie, onvoldoende transparantie en een te beperkte bijdrage aan de bewustmaking van het publiek. Ook zetten enkele tussenpersonen vraagtekens bij de onafhankelijkheid van de autoriteiten, vooral wegens mogelijke politieke benoemingen.

Medewerkers van gegevensbeschermingsautoriteiten zelf uiten twijfels over de uitvoerbaarheid van besluiten van hun organisatie. Die twijfels houden verband met hun beperkte bevoegdheid om de uitvoering van beslissingen af te dwingen, bijvoorbeeld tegen illegale gegevensverwerking door overheden. Het gebrek aan personele en financiële middelen staat de concrete werking van rechtsmiddelen in de weg en ondergraaft de kwaliteit van hun werkzaamheden, zo stellen de vertegenwoordigers van de nationale gegevensbeschermingsautoriteiten.

Gegevensbeschermingsautoriteiten kunnen boeten opleggen of opdragen dat inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving worden gecorrigeerd, hoewel hun bevoegdheden om inbreuken recht te zetten en de mate waarin ze die bevoegdheden gebruiken, sterk uiteenlopen tussen de EU-lidstaten. Die bevoegdheden omvatten het geven van

officiële waarschuwingen, het uitvaardigen van specifieke bevelen, sommaties, het intrekken van vergunningen, het opleggen van geldelijke sancties of het doorverwijzen van de zaak naar een bevoegde rechtbank of aanklager in de desbetreffende lidstaat.

„Soms klagen mensen over de procedure van de ombudsman, en dat gebeurt wanneer ze gewoon niet weten wat het doel van een ombudsman is en waar onze grenzen liggen. Dat leggen we hun zeker uit, bijvoorbeeld door te zeggen: „Dat kunnen we niet doen, we kunnen er niet zomaar naartoe gaan en de draad van de videocamera doorknippen.“ Ja, soms wordt de procedure gewoon niet goed begrepen en moet iemand echt naar de rechter stappen.” (Medewerker van de gegevensbeschermingsautoriteit, Oostenrijk)

In de meeste EU-lidstaten kunnen gerechtelijke autoriteiten strafrechtelijke sancties in de vorm van een boete of gevangenisstraf opleggen. De duur van de straf en de hoogte van de boete verschillen per lidstaat. Volgens enkele respondenten, in concreto rechters in Griekenland, draagt de zwaarte van de sancties bij tot de effectiviteit van gerechtelijke procedures.

Hoewel de gegevensbeschermingsautoriteiten doorgaans een aantal maatregelen tot hun beschikking hebben, leggen ze bij een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving meestal een boete of een geldelijke sanctie op, zo rapporteren 19 EU-lidstaten. In nationale wetgeving is de hoogte van de op te leggen boete vaak vastgelegd, en veel EU-lidstaten maken een onderscheid tussen natuurlijke personen en rechtspersonen of bedrijven. Vaak kunnen de boeten worden verhoogd voor recidivisten of wanneer er meerdere inbreuken zijn gepleegd.

„Meestal is de kritiek niet zozeer dat we niet onafhankelijk zouden zijn, maar dat gegevensbescherming niet werkt. Wanneer klagers er niet in slagen om genoegdoening te krijgen, zeggen ze: „Vergeet het maar met die gegevensbescherming.“ Dat is het beeld van een tandeloze, papieren tijger. [...] Daarom was de bevoegdheid om bevelen uit te vaardigen zo belangrijk voor ons. Wat telt, is dat we dingen kunnen afdwingen en bereiken, en niet alleen boeten kunnen uitdelen.” (Medewerker van de gegevensbeschermingsautoriteit, Duitsland)

De vaststelling van de voorgestelde verordening van de Europese Commissie zou de bevoegdheid van die autoriteiten om administratieve sancties in de vorm van boeten en andere geldelijke sancties op te leggen, in het EU-recht verankeren. Hoewel de meerderheid van de gegevensbeschermingsautoriteiten deze bevoegdheid heeft, blijkt uit de bevindingen van het FRA dat de voorgestelde verordening de ruimte voor hogere boeten aanmerkelijk zou vergroten, tot een maximum van 1 miljoen EUR of 2 % van de jaaromzet van een onderneming.

Verhaal halen via de gegevensbeschermingsautoriteiten

De meerderheid van de klagers in de 16 onderzochte EU-lidstaten kiest ervoor om verhaal te halen via de nationale gegevensbeschermingsautoriteit. Dat is ook de voorkeursoptie voor personen die hebben overwogen een rechtsmiddel in te zetten, maar dat om welke reden dan ook uiteindelijk niet hebben gedaan. Klagers zeggen dat ze om een aantal redenen voor de gegevensbeschermingsautoriteit hebben gekozen en niet voor alternatieve kanalen: lagere kosten, een kortere duur van de procedure, een minder ingewikkelde procedure, de mogelijkheid voor personen om zonder juridische vertegenwoordiging de procedure te initiëren en te gebruiken, het ontvangen advies, de bevoegdheden van de autoriteiten, evenals de beperkte beschikbaarheid van andere procedures.

De ondervraagde klagers waren terughoudender om een gerechtelijke procedure te starten, vooral vanwege de hogere kosten, de langere procedures en de gevoelde noodzaak om te worden vertegenwoordigd of bijgestaan door een advocaat. Strafrechtelijke maatregelen spelen in bepaalde gevallen een rol, maar worden, met enkele opmerkelijke uitzonderingen, in de onderzochte EU-lidstaten slechts zelden gebruikt.

„Op dat moment dacht ik niet aan genoegdoening of compensatie. Ik was ontevreden over het feit dat als een onderneming jouw gegevens heeft ontvangen, die onderneming denkt dat ze daarmee kan doen wat ze wil. Ik wilde een einde maken aan die praktijk. Ik wilde dat mijn gegevens werden verwijderd.” (Slachtoffer van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving die daartegen een rechtsmiddel heeft ingezet, Letland)

De keuze van het mechanisme om verhaal te halen wordt gemaakt op basis van de beschikbare informatie, die over het algemeen ontoereikend is, en het ontvangen advies. Op basis van hun bewustzijn van de problemen kunnen slachtoffers van een inbreuk op gegevensbeschermingswetgeving worden onderverdeeld in twee groepen. De meeste geïnterviewden zeggen over te weinig informatie te beschikken. De tweede groep, een minderheid van „goed geïnformeerde” geïnterviewden, zegt over genoeg informatie te beschikken vanwege hun beroepsachtergrond, vaak in de juridische sfeer, of eerdere ervaringen.

FRA-advies

Gegevensbeschermingsautoriteiten – de belangrijkste actoren op het gebied van gegevensbescherming – spelen een cruciale rol bij de verwerking van de overgrote meerderheid van de klachten op dit terrein. Om ervoor te zorgen dat gegevensbeschermingsautoriteiten hun werk in de praktijk doeltreffend kunnen uitvoeren, zijn aanvullende stappen noodzakelijk.

De onafhankelijkheid van gegevensbeschermingsautoriteiten moet worden versterkt middels een hervorming van de EU-wetgeving. Gegevensbeschermingsautoriteiten zouden over versterkte bevoegdheden moeten kunnen beschikken, ondersteund door toereikende financiële en personele middelen, waaronder een diversiteit aan gekwalificeerde professionals, zoals adequaat opgeleide specialisten op het terrein van IT en gekwalificeerde advocaten.

Het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie stellen een verordening voor om natuurlijke personen te beschermen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en het vrije verkeer van die gegevens. Die algemene verordening gegevensbescherming heeft als oogmerk de gegevensbeschermingswetgeving te harmoniseren en het vermogen van gegevensbeschermingsautoriteiten om op te treden tegen inbreuken te versterken.

Een versterking van de gegevensbescherming zou waarborgen voor een effectieve handhaving van de besluiten van gegevensbeschermingsautoriteiten kunnen omvatten, evenals een redelijke duur van procedures (zie ook, in de specifieke context van non-discriminatie, het FRA-verslag uit 2012 over maatregelen ten behoeve van gelijke behandeling voor de rechter (Access to justice in cases of discrimination in the EU: steps to further equality). Daardoor zouden gegevensbeschermingsautoriteiten het voorkeursaanpreekpunt bij inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving kunnen blijven, terwijl de bestaande kanalen om verhaal te halen zouden worden gestroomlijnd en de totale kosten, de vertragingen en de formaliteiten zouden worden teruggedrongen (zie het FRA-advies van 2012 inzake het voorgestelde hervormingspakket voor de gegevensbescherming).

Om hun autoriteit en geloofwaardigheid te versterken zouden gegevensbeschermingsautoriteiten een belangrijke rol moeten spelen in de handhaving van het gegevensbeschermingssysteem op basis van de bevoegdheid om ofwel sancties op te leggen, ofwel procedures in te leiden die in sancties kunnen uitmonden (zie ook het FRA-verslag (2010) over de rol van nationale gegevensbeschermingsautoriteiten (Data protection in the European Union: the role of national data protection authorities).

Dit advies is in overeenstemming met de bevindingen ten aanzien van andere niet-gerechtelijke organen, waaronder organen voor de bevordering van gelijke behandeling, zoals wordt opgemerkt in het FRA-advies (2013) inzake de gelijkheidsrichtlijnen van de EU (blz. 3):

„De mate waarin klachtenprocedures hun rol vervullen, d.w.z. schade herstellen en een ontmoedigend effect hebben op potentiële plegers van inbreuken, hangt af van de vraag of geschillenbeslechtingssystemen doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende sancties kunnen opleggen.” en „[M]aatschappelijke organisaties, zoals organen voor gelijke behandeling, de mogelijkheid bieden om vorderingen aanhangig te maken bij de rechtbank of onderzoek te verrichten [...] [zou] kunnen helpen om de handhaving gemakkelijker te maken.”

Gegevensbeschermingsautoriteiten worden aangespoord transparanter te worden en effectief te communiceren met het algemene publiek door de nodige informatie te verstrekken en de toegang tot rechtsmiddelen in de praktijk eenvoudiger te maken. Voorts zouden gegevensbeschermingsautoriteiten, zoals wordt opgemerkt in het FRA-advies over de rol van nationale gegevensbeschermingsautoriteiten in de EU, „nauwere samenwerking en synergieën met andere hoeders van grondrechten moeten bevorderen [...] in het bouwwerk van grondrechten dat in de EU verrijst” (blz. 8). Die stappen zouden het imago van gegevensbeschermingsautoriteiten, hun gepercipieerde effectiviteit en onafhankelijkheid, en het vertrouwen bij het algemene publiek verbeteren.

Ondersteuning mobiliseren: een grotere rol voor maatschappelijke organisaties

Het veldwerk heeft uitgewezen dat maatschappelijke organisaties een belangrijke bron van informatie, advies, rechtsbijstand en vertegenwoordiging vormen. Ze zijn een waardevolle aanvulling op het wettelijke gegevensbeschermingskader. Ook creëren ze bewustzijn bij het publiek en publiceren ze over gegevensbeschermingsvraagstukken

en mogelijke rechtsmiddelen. Er zijn echter te weinig van dit soort organisaties – een factor die de toegang tot rechtsmiddelen in de praktijk beperkt.

Uit het veldwerk blijkt dat maatschappelijke organisaties die alomvattende en bij het publiek bekende diensten kunnen aanbieden, en zo een publiek profiel op het gebied van gegevensbescherming ontwikkelen, schaars zijn. Dat begrenst de toegang tot rechtsmiddelen in de praktijk.

„Wij geven onze leden advies op verschillende gebieden: over juridische vraagstukken, over belastingkwesaties, over „beste koop“, en we proberen ze zelfs in vertrouwen, wanneer ze ons vertellen dat ze problemen hebben, te informeren over hun rechten en de rechtsinstrumenten die ze tot hun beschikking hebben om een oplossing voor hun problemen te vinden. Soms ondernemen we echter ook zelf gerechtelijke actie, zeker nu het instrument van de collectieve rechtsgang er is, namelijk als het om een zaak gaat die van belang is voor grote groepen mensen.” (Vertegenwoordiger van een organisatie voor slachtofferhulp, Italië)

Tijdens het door het FRA in de 16 lidstaten verrichte veldwerk bleek het moeilijk om potentiële geïnterviewden te vinden die maatschappelijke organisaties of intermediairs vertegenwoordigen. In de meeste landen bleek het een hele opgave om vertegenwoordigers te vinden van organisaties die zich specifiek met gegevensbescherming bezighouden, slachtoffers van inbreuken bijstand verlenen of uitgebreide ervaring op dit gebied hebben.

De geïnterviewde vertegenwoordigers verklaarden dat ze voornamelijk advies en informatie

verstrekken aan personen die met een inbreuk op de gegevensbescherming worden geconfronteerd, vooral over hun rechten en de beschikbare rechtsmiddelen. Ook helpen ze mensen bij het indienen van een klacht. Andere door de geïnterviewde personen genoemde activiteiten hebben betrekking op educatie, onderzoek en opleiding. Enkelens noemen bewustmakingsactiviteiten door middel van mediacampagnes, artikelen en andere publicaties, evenals monitoring- en lobbyactiviteiten.

„Het verstrekken van informatie heeft de hoogste prioriteit. Via het magazine, de website en media en andere publicaties geven we uitleg over een groot aantal zaken, waaronder ook dit onderwerp [gegevensbescherming]. Verder wijzen wij mensen die daarnaar vragen of daar belangstelling voor hebben, op hun rechten en op de beschikbare procedures. Voorts is het belangrijk dat we de zaak naar de juiste autoriteiten verwijzen [...] Daarnaast hebben we het belangrijke recht om in gerechtelijke procedures als vertegenwoordiger van consumenten op te treden.” (Vertegenwoordiger van een organisatie voor slachtofferhulp, Bulgarije)

FRA-advies

In het verslag wordt het belang van intermediaire organisaties als bronnen van informatie, advies, rechtsbijstand en vertegenwoordiging benadrukt. Slechts een zeer beperkt aantal maatschappelijke organisaties is echter in staat om alomvattende diensten voor slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingsregels aan te bieden. De EU en de lidstaten zouden meer geld beschikbaar moeten stellen voor maatschappelijke organisaties en onafhankelijke organen die bijstand kunnen verlenen aan slachtoffers die verhaal willen halen.

Slachtoffers aarzelen vaak om een vordering in te dienen. Door maatschappelijke organisaties de mogelijkheid te geven zaken voor de rechter te brengen of onderzoek te verrichten, zou de handhaving mogelijk sterk kunnen worden verbeterd. Zoals reeds is benadrukt in andere verslagen en adviezen van het FRA, en wordt bevestigd door de bevindingen van dit verslag, verhinderen strikte regels inzake procesbevoegdheden maatschappelijke organisaties om een meer directe rol in gerechtelijke procedures te spelen (zie het verslag van het FRA uit 2011 over de problemen en mogelijkheden wat betreft toegang tot justitie (Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities) en het verslag van het FRA uit 2012 over maatregelen ten behoeve van gelijke behandeling voor de rechter (Access to justice in cases of discrimination in the EU: steps to further equality).

In het bijzonder in het FRA-advies van 2012 op het gebied van het voorgestelde hervormingspakket voor de gegevensbescherming wordt opgemerkt dat de EU zou moeten overwegen de regels inzake procesbevoegdheid verder te verruimen en organisaties die zich inzetten voor het algemeen belang, de mogelijkheid te bieden een klacht in te dienen wanneer een slachtoffer waarschijnlijk geen juridische actie tegen een voor de verwerking verantwoordelijke zal ondernemen vanwege de kosten ervan, het stigma dat daarmee is verbonden en andere lasten waaraan ze mogelijk zullen worden blootgesteld. Zoals in FRA-verslagen over de toegang tot justitie is onderstreept, zou dat er ook voor zorgen dat zaken van strategisch belang voor de rechter komen, waardoor een cultuur van naleving van gegevensbeschermingswetgeving wordt bevorderd. Een dergelijke verbreding van de regels inzake procesbevoegdheid zou gepaard moeten gaan met aanvullende waarborgen om het juiste evenwicht te bewaren tussen een effectieve toegang tot rechtsmiddelen en misbruik van gerechtelijke procedures. In de algemene verordening gegevensbescherming heeft de Commissie een vorm van representatief collectief verhaal voorgesteld.

Wegnemen van obstakels: de kosten verlagen en de bewijslast versoepelen

Een van de doelstellingen van het onderzoek was om in kaart te brengen welke factoren slachtoffers van inbreuken ervan weerhouden om verhaal te halen. Behalve een gebrekkige beschikbaarheid van deskundig advies en ondersteuning werden tijdens het onderzoek nog andere obstakels vastgesteld, waaronder de kosten, de buitensporig lange duur van procedures en de moeilijkheid om te voldoen aan de eisen betreffende de bewijslast, met name bij aan het internet gerelateerde inbreuken.

Voor de respondenten vormen de kosten van een advocaat en/of procureur een belangrijk obstakel om rechtsmiddelen op het gebied van gegevensbescherming in te zetten. Langdurige procedures met een onzeker resultaat gaan vaak gepaard met hogere kosten, wat ook zou kunnen betekenen dat de kosten hoger worden dan de potentiële voordelen.

De geïnterviewde klagers, tussenpersonen en praktiserende advocaten zijn vaker dan de geïnterviewde rechters van mening dat de bewijslast een probleem vormt. Daarbij noemen ze met name problemen bij het aandragen van afdoend en overtuigend bewijs, vooral in geval van aan het internet gerelateerde activiteiten.

Enigszins voorspelbaar is dat slachtoffers van inbreuken een voorkeur hebben voor rechtsmiddelen waaraan geen kosten zijn verbonden. De bevindingen van het veldwerk in de meeste van de 16 onderzochte lidstaten wijzen erop dat de kosten en de verhouding kosten-risico tot de belangrijkste zorgen behoren voor personen die overwegen een zaak te beginnen of hun zaak voort te zetten.

Zo schrikken veel slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving terug voor het indienen van een klacht vanwege de kosten van juridische vertegenwoordiging. Gezien het belang van rechtsbijstand in gegevensbeschermingszaken spelen de beschikbaarheid van en de toegang tot kosteloze rechtsbijstand een cruciale rol in het besluit om een bepaald kanaal te gebruiken om verhaal te halen. Rechtsbijstand en andere middelen die verhaalmechanismen kosteloos maken, helpen om deze mechanismen voor een groot aantal mensen toegankelijker te maken. De bevindingen van het veldwerk duiden op een beperkte toegang tot verhaalmechanismen vanwege de beperkte beschikbaarheid van rechtsbijstand.

„Klagers zijn bereid om alles te doen wat nodig is (een strafrechtelijke of civielrechtelijke procedure starten, schadeloosstelling eisen, naar het hooggerechtshof stappen), mits er geen kosten aan verbonden zijn. Maar als dat wel het geval is, willen ze niets meer doen, behalve, ondanks de beperkingen ervan, een beroep doen op de Spaanse gegevensbeschermingsautoriteit, die een kosteloze procedure heeft.” (Advocaat, Spanje)

Wanneer juridische vertegenwoordiging niet verplicht is, kunnen klagers de kosten aanzienlijk verlagen door zichzelf te vertegenwoordigen. Dat verdient echter niet altijd de voorkeur gezien de complexiteit van de wetgeving op dit gebied. Dat neemt niet weg dat deze mogelijkheid klagers die dat anders niet zouden doen, de kans biedt om toch een vordering in te dienen.

De hoge kosten van gerechtelijke procedures vormen een zorg die daarmee verband houdt. Vaak weerhouden deze kosten klagers ervan om naar de rechter te stappen, zelfs als ze compensatie zouden kunnen krijgen bij een positief resultaat. In veel van de onderzochte EU-lidstaten vinden de respondenten de hoge kosten van civielrechtelijke procedures, waaronder griffierechten, een probleem. Dat is bijvoorbeeld het geval in Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Spanje en het Verenigd Koninkrijk.

„In civiele procedures heb je een advocaat nodig, maar er zijn niet zoveel advocaten bekend met deze wet. Maar als je een advocaat nodig hebt, zijn civiele procedures gewoon te duur. [...] Civiele procedures kosten al snel een paar duizend euro, en dat is veel geld.” (Rechter, Nederland)

Een andere belemmering voor het indienen van vorderingen is de bewijslast. De meeste geïnterviewde klagers uit de 16 lidstaten waar dit veldwerk is uitgevoerd, maken melding van problemen bij het aandragen van afdoend en overtuigend bewijs. Geïnterviewde klagers in Griekenland, Letland, Portugal, Roemenië, Spanje en Tsjechië wijzen op de bewijslast als een obstakel voor het halen van verhaal op het gebied van gegevensbescherming. De problemen houden voornamelijk verband met de moeite die het kost om inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving te bewijzen, in het bijzonder in geval van aan het internet gerelateerde activiteiten, en verschillende praktische moeilijkheden bij het verkrijgen van bewijs op dit terrein. De geïnterviewde advocaten en tussenpersonen delen deze opvatting, terwijl rechters, bijvoorbeeld in Portugal en Roemenië, van mening zijn dat de bewijslast op aanvaardbare wijze is geregeld.

FRA-advies

Slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving worden om verschillende redenen ontmoedigd een zaak te beginnen, bijvoorbeeld door de kosten en de moeite die het kost om inbreuken te bewijzen. De EU-lidstaten zouden moeten overwegen de ondersteuning van slachtoffers te verbeteren door middel van rechtsbijstandsbureaus of de inzet van pro-Deoadvocaten. Deze ondersteuningsmechanismen zouden complementair moeten zijn aan, en geen substituut moeten vormen voor, een rechtsbijstandssysteem dat over voldoende middelen beschikt.

Advies verstrekken: de juridische deskundigheid op het gebied van gegevensbescherming verbeteren

Uit het onderzoek komt een gebrek aan deskundigheid op het gebied van gegevensbescherming binnen juridische beroepsgroepen naar voren. Behalve de langdurige, ingewikkelde, kostbare en tijdrovende procedures, weerhoudt de schaarste aan deskundige adviseurs veel slachtoffers ervan om te proberen verhaal te halen. De ontwikkeling van meer vakkennis op het gebied van gegevensbescherming bij advocaten en rechters zou deze zo noodzakelijke deskundigheid brengen, het besluitvormingsproces versnellen en de duur van de procedures inperken.

De juridische beroepsgroepen wijzen er zelf op dat er te weinig specialisten op dit gebied zijn en dat maar weinig gevallen de rechtszaal bereiken, een

constatering die aansluit bij de moeite die het in dit project kostte om rechters en advocaten te vinden die bereid waren tot een interview.

„Er zijn maar weinig advocaten gespecialiseerd in gegevensbescherming.” (Advocaat, Verenigd Koninkrijk)

Het gebrek aan toegankelijke, deskundige juridische vertegenwoordiging en rechtsbijstand, de langdurige en tijdrovende procedures en de kosten kunnen slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving ervan weerhouden om hun zaak door te zetten. Ook de complexe processen, het gebrek aan bewustzijn van de mogelijkheden waarover slachtoffers beschikken, en de verlening van niet-gespecialiseerde hulp werken in dit verband demotiverend.

In elke EU-lidstaat kunnen natuurlijke personen gerechtelijke procedures starten om verhaal te halen bij een inbreuk op de gegevensbeschermingsregels. Zodra een gerechtelijke procedure in gang is gezet, is er een aantal resultaten mogelijk, afhankelijk van de ernst van de inbreuk en het type procedure – civiel, bestuursrechtelijk of strafrechtelijk.

„In theorie kan de klager altijd zelf een klacht indienen, maar dat zou ik niemand aanraden. Net zo min als ik iemand zou aanraden om een operatie op zijn of haar eigen hersenen uit te voeren.” (Advocaat, Finland)

Het sociale veldwerk wijst op twee trends in de EU-lidstaten, die gevolgen hebben voor de effectiviteit van gerechtelijke procedures. Er worden heel weinig gegevensbeschermingszaken gestart, en als gevolg daarvan ontbreekt het rechters aan vaardigheden en ervaring op dit gebied. En dat leidt weer tot marginalisatie van gegevensbeschermingsvraagstukken, die niet als prioriteit worden gezien in opleidings- en bewustmakingsprogramma's.

FRA-advies

Juridische beroepsbeoefenaren krijgen zelden te maken met gegevensbeschermingszaken, waardoor ze niet goed bekend zijn met de geldende procedures en waarborgen. Er bestaat een tekort aan gespecialiseerde rechters op dit terrein.

De EU zou opleidingsactiviteiten op het gebied van gegevensbeschermingswetgeving voor advocaten en rechters en de tenuitvoerlegging van deze wetgeving op het niveau van de lidstaten financieel kunnen steunen. De EU-lidstaten zouden moeten proberen om de vakcompetenties van rechters en advocaten op het gebied van gegevensbescherming te versterken door opleidingsprogramma's te verzorgen en in het juridische curriculum extra nadruk te leggen op gegevensbescherming. Dat zou de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde juridische vertegenwoordiging vergroten.

Het verbeteren van vakcompetenties zou eveneens helpen om de duur van de procedures te verkorten. De lacunes vormen een van de belemmeringen om een zaak aanhangig te maken bij de rechter, zoals wordt bevestigd in het verslag van het FRA uit 2011 over de problemen en mogelijkheden wat betreft toegang tot justitie (Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities) en door de bevindingen van dit veldwerk.

Conclusies

Er bestaan meerdere manieren om de beschikbaarheid en de kwaliteit van de rechtsmiddelen die slachtoffers van inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving in de EU ter beschikking staan, te verbeteren. De EU, de EU-lidstaten en individuele gegevensbeschermingsautoriteiten hebben allemaal een rol te spelen bij het verder ontwikkelen van de huidige aanpak.

Vooraf de rol van de EU-instellingen is in dit verband belangrijk. De Europese Commissie heeft een ontwerpverordening voorgesteld met een algemeen EU-kader voor gegevensbescherming. Met het voorgestelde kader beoogt de Commissie de gegevensbeschermingswetgeving in de EU-lidstaten te harmoniseren en het vermogen van nationale gegevensbeschermingsautoriteiten om op te treden tegen inbreuken te versterken. Het is van essentieel belang dat gegevensbeschermingsautoriteiten onafhankelijk zijn en niet aan externe controle zijn onderworpen, zowel bij het toewijzen van middelen als bij de werving van personeel. Die onafhankelijkheid is met name belangrijk omdat gegevensbeschermingsautoriteiten ook actie moeten ondernemen tegen inbreuken op de gegevensbeschermingswetgeving door de staat zelf. Bovendien moeten ze worden uitgerust met passende procedures, voldoende bevoegdheden en toereikende middelen, waaronder gekwalificeerde professionals, om deze procedures en bevoegdheden te kunnen gebruiken.

De EU zou meer geld beschikbaar moeten stellen voor maatschappelijke organisaties en onafhankelijke organen die bijstand kunnen verlenen aan slachtoffers die verhaal willen halen. Om het voor slachtoffers gemakkelijker te maken een vordering in te dienen, zou de EU moeten overwegen de

regels inzake procesbevoegdheid verder te verruimen, zodat organisaties die zich inzetten voor het algemeen belang namens hen een klacht kunnen indienen, en om daarnaast de deur naar collectieve verhaalsmogelijkheden open te zetten.

De EU-lidstaten kunnen de bestaande gegevensbeschermingsmechanismen helpen verbeteren door het bewustzijn bij het algemene publiek van het bestaan en de werking van de beschikbare klachtmechanismen en van maatschappelijke slachtofferhulporganisaties te vergroten. Voorts zouden de EU-lidstaten actie moeten ondernemen om de beroepscompetenties van rechters en advocaten op het gebied van gegevensbescherming te versterken door opleidings sessies te verzorgen en in het juridische curriculum extra nadruk op gegevensbescherming te leggen. Afgezien van het feit dat dit de kwaliteit van en de toegang tot juridische vertegenwoordiging zou verbeteren, zou het ook helpen om de duur van procedures, die in het veldwerk naar voren is gekomen als een van de obstakels voor het halen van verhaal, te verkorten.

Gegevensbeschermingsautoriteiten vormen een cruciaal onderdeel van het grondrechtenlandschap van de EU; het is belangrijk dat personen die verhaal willen halen zich daarvan bewust zijn. Gegevensbeschermingsautoriteiten zouden het bewustzijn van hun bestaan en rol moeten vergroten en hun publieke profiel als onafhankelijke hoeders van het grondrecht van gegevensbescherming moeten uitbreiden. Ook zouden ze moeten streven naar nauwere samenwerking met andere hoeders van grondrechten, zoals organen voor de bevordering van gelijke behandeling, mensenrechtenorganisaties en maatschappelijke organisaties.

In het volledige verslag over toegang tot rechtsmiddelen op het gebied van gegevensbescherming in de EU-lidstaten (*Access to data protection remedies in EU Member States*) wordt de aard van de inbreuken op gegevensbeschermingswetgeving onderzocht en wordt gewezen op de obstakels waarmee slachtoffers van inbreuken worden geconfronteerd wanneer ze verhaal willen halen. Dit sociaal-juridische project van het FRA, waarin de gegevensbeschermingsregels van de 28 EU-lidstaten en interviews met betrokkenen in 16 lidstaten worden geanalyseerd, vestigt de aandacht op de problemen waarvoor mensen komen te staan als ze een rechtsmiddel willen inzetten tegen een inbreuk. De bevindingen vormen een goede onderbouwing voor de Commissie in haar pogingen de gegevensbeschermingsregels in de EU grondig te hervormen en te verbeteren.

Meer informatie

Voor het volledige verslag – *Access to data protection remedies in EU Member States* – zie <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/access-data-protection-remedies-eu-member-states>

Een overzicht van activiteiten van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten met betrekking tot gegevensbescherming vindt u op <http://fra.europa.eu/en/theme/data-protection-privacy>

© Bureau van de Europese Unie
voor de grondrechten, 2013
Foto: © SXC

FRA – BUREAU VAN DE EUROPESE UNIE VOOR DE GRONDRECHTEN

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wenen – Oostenrijk
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

